

HOÀ GIẢI THƯƠNG MẠI VÀ CƠ CHẾ PHÒNG NGỪA TRANH CHẤP ĐẦU TƯ ĐẢM BẢO THỰC HIỆN NGUYÊN TẮC “LỢI ÍCH HÀI HÒA, RỦI RO CHIA SẺ”

Ls. Nguyễn Hưng Quang

Thành viên sáng lập và điều hành

VPLS NHQuang&Cộng sự

Chủ tịch

Trung tâm Hoà giải thương mại quốc tế Việt Nam

NỘI DUNG

01

HOÀ GIẢI THƯƠNG MẠI VÀ KHẢ NĂNG
ÁP DỤNG TRONG TRANH CHẤP ĐẦU TƯ

02

VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC TRONG VIỆC
PHÒNG NGỪA TRANH CHẤP ĐẦU TƯ

03

KHUYẾN NGHỊ

1. HOÀ GIẢI THƯƠNG MẠI VÀ KHẢ NĂNG ÁP DỤNG TRONG TRANH CHẤP ĐẦU TƯ

Sự cần thiết của hoà giải trong giải quyết tranh chấp đầu tư

- ❖ Dòng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) trên toàn cầu ngày một gia tăng cho thấy nhu cầu sử dụng vốn FDI từ nhà đầu tư và quốc gia tiếp nhận vốn để phát triển kinh tế.
- ❖ Vướng mắc trong hoạt động đầu tư có nguy cơ dẫn đến tranh chấp đầu tư (i) thủ tục hành chính (thời gian kéo dài); (ii) thay đổi về chính sách và pháp luật và không chú ý tới tính kế thừa của các quy định; (iii) cơ quan nhà nước không thực hiện theo giấy chứng nhận đầu tư (như Nhà nước không thực hiện cam kết cung cấp đất đã giải phóng mặt bằng theo giấy chứng nhận đầu tư); (iv) đối xử không bình đẳng giữa nhà đầu tư nước ngoài và trong nước; (v) minh bạch chính sách và khó khăn trong việc tiếp cận thông tin (đặc biệt trong việc ban hành quyết định hành chính cá biệt); (vi) bảo đảm thực thi phán quyết trọng tài nước ngoài; (vii) chính quyền địa phương không bảo đảm các điều kiện cơ sở hạ tầng kỹ thuật cần thiết để thực hiện đầu tư (như không có đường giao thông kết nối vào địa điểm thực hiện dự án).
- ❖ Việc giảm thiểu các rủi ro chính trị ngay từ ban đầu sẽ đem lại hai mục tiêu cho Chính phủ của quốc gia tiếp nhận đầu tư: (i) giảm thiểu sự rủi ro tranh chấp giữa nhà nước và nhà đầu tư mà có thể gây nên tổn kém về chi phí giải quyết vụ việc; (ii) nâng cao được uy tín về thị trường đầu tư để thu hút, duy trì và mở rộng đầu tư của các nhà đầu tư.

Hoà giải thương mại trong giải quyết tranh chấp đầu tư

- ❖ Để bảo đảm “Lợi ích hài hoà, rủi ro chia sẻ” thì cơ chế giải quyết tranh chấp thân thiện (bao gồm hoà giải) cần phải được bắt đầu càng sớm càng tốt.
- ❖ Vấn đề đặt ra thời điểm nào cơ chế hoà giải, đặc biệt là hoà giải thương mại, được áp dụng để xử lý?
- ❖ Theo định nghĩa về tranh chấp đầu tư: “*Tranh chấp đầu tư quốc tế là tranh chấp phát sinh từ việc nhà đầu tư nước ngoài kiện Chính phủ, Nhà nước Việt Nam hoặc cơ quan nhà nước, tổ chức được cơ quan nhà nước ủy quyền thực hiện chức năng quản lý nhà nước*”. “*Trong quá trình giải quyết tranh chấp đầu tư quốc tế, trên cơ sở diễn biến cụ thể, cơ quan chủ trì phối hợp với Tổ công tác liên ngành nghiên cứu, đánh giá khả năng và xây dựng phương án hòa giải, phù hợp, báo cáo Thủ tướng Chính phủ quyết định*” (Quyết định 14/2020/QĐ-TTg ngày 08/4/2020) → hoà giải khi tranh chấp đầu tư đã phát sinh.
- ❖ Theo định nghĩa về hoà giải thương mại: “*Hòa giải thương mại là phương thức giải quyết tranh chấp thương mại do các bên thỏa thuận và được hòa giải viên thương mại làm trung gian hòa giải hỗ trợ giải quyết tranh chấp*” (Nghị định 22/2017/NĐ-CP về hoà giải thương mại) → hoà giải khi tranh chấp thương mại (khái niệm rộng hơn) đã phát sinh.
- ❖ Hoà giải tranh chấp trong hoạt động đầu tư được ghi nhận kể từ năm 1987 khi pháp luật chấp thuận dòng vốn FDI vào Việt Nam, tại các Luật Đầu tư. Nhưng không có quy định cụ thể về phương thức hoà giải.

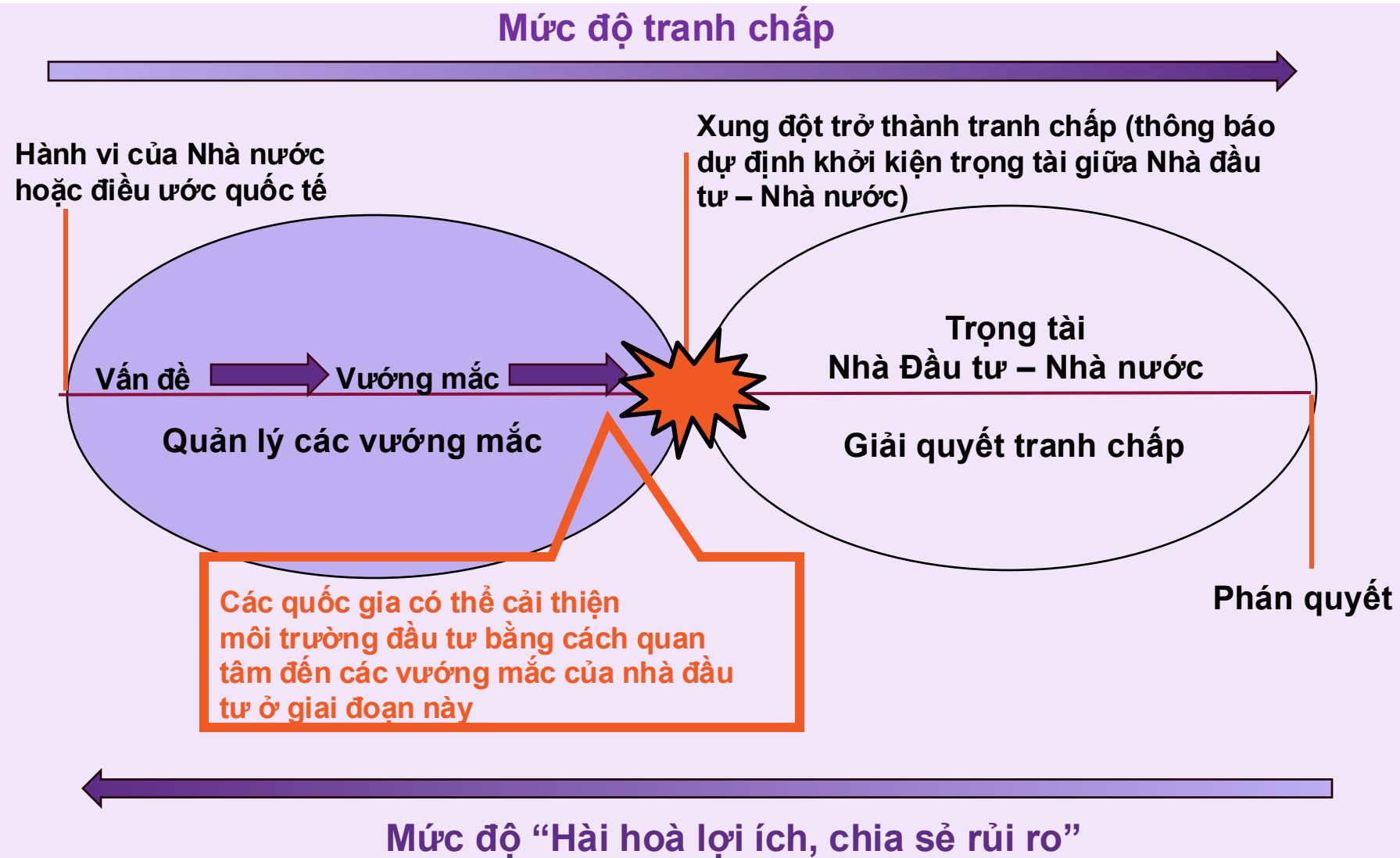

2. VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC TRONG VIỆC PHÒNG NGỪA TRANH CHẤP ĐẦU TƯ

Thực trạng của Việt Nam

- ❖ Việt Nam chưa có một cơ chế phòng ngừa tranh chấp đầu tư và cơ chế xử lý vướng mắc của nhà đầu tư một cách rõ ràng, thống nhất. Đồng thời, Việt Nam không có một cơ sở dữ liệu thống nhất về vướng mắc của nhà đầu tư để các cơ quan nhà nước trung ương có thể can thiệp nhanh chóng để giải quyết các vướng mắc đầu tư → giải quyết tranh chấp thân thiện từ sớm (thương lượng, hoà giải, xử lý khiếu nại, vướng mắc...).
- ❖ Nhiều nhà đầu tư nước ngoài đánh giá việc giải quyết vướng mắc của nhà đầu tư theo thủ tục giải quyết khiếu nại, tố cáo hay tố tụng hành chính rườm rà, phức tạp, kéo dài thời gian. Nhiều trường hợp nhà đầu tư phải nhờ đến những can thiệp về ngoại giao để các cơ quan nhà nước giải quyết vướng mắc. Một số khác thì sử dụng các biện pháp khiếu nại vượt cấp (như gửi thẳng tới Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Bộ Tư pháp, Bộ Ngoại giao, Thủ tướng Chính phủ...).
- ❖ Luật Đầu tư 2020 và Nghị định 31/2021/NĐ-CP của Chính phủ quy định cơ chế giải quyết vướng mắc của nhà đầu tư và phòng ngừa tranh chấp giữa Nhà nước và nhà đầu tư vẫn theo hướng không có một đầu mối để xử lý.

Kinh nghiệm quốc tế

Những yếu tố quan trọng để Nhà nước xử lý sớm khả năng tranh chấp đầu tư

3. KHUYẾN NGHỊ

Khuyến nghị

Cơ chế xử lý vướng mắc trong hoạt động đầu tư

- Xây dựng một cơ chế xử lý vướng mắc trong hoạt động đầu tư và xác định cơ chế hoà giải thương mại là một trong những cơ chế hoà giải tranh chấp đầu tư, giải quyết vướng mắc trong hoạt động đầu tư.

Xây dựng cơ chế phối hợp giữa các cơ quan và cơ chế cảnh báo sớm

- Để có thể thu thập được thông tin liên quan đến vướng mắc và giải quyết vướng mắc có hiệu quả thì cần phải có một cơ chế phối hợp công việc giữa các cơ quan nhà nước với cơ quan đầu mối. Dựa trên các sự phối hợp của các cơ quan về chia sẻ thông tin cùng với các công cụ theo dõi, cơ quan đầu mối sẽ có thể cảnh báo sớm cho các cơ quan liên quan về nguy cơ có thể xảy ra tranh chấp, khiếu kiện giữa nhà nước và nhà đầu tư.

Cơ chế giải quyết vướng mắc

- Cơ quan đầu mối cần có thẩm quyền để giải quyết vướng mắc trực tiếp hoặc thông qua cơ chế phối hợp với các cơ quan liên quan. Trong trường hợp vượt quá thẩm quyền hoặc có những ý kiến khác nhau về phương án xử lý, cơ quan đầu mối sẽ đề xuất lên cơ quan có thẩm quyền cao hơn để giải quyết.

XIN CẢM ƠN!

LS. Nguyễn Hưng Quang

Email: quang@vicmc.vn

Trung tâm hòa giải thương mại quốc tế Việt Nam (VICMC)

W: www.vicmc.vn

F: <https://www.facebook.com/VN.mediationcenter>